

УДК 130.3: 323.1

Оксана Кожем'якіна,*д-р філос. наук, доцент кафедри філософських і політичних наук,
Черкаський державний технологічний університет***Богдан Гранатирко,***аспірант кафедри філософських і політичних наук,
Черкаський державний технологічний університет***ФІЛОСОФІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ МИКОЛИ МІХНОВСЬКОГО**

У статті з'ясовано філософське значення національної ідеї М. Міхновського та простежено її вплив на сучасне українське суспільство. Конкретизовано концептуальні засади державницького розуміння національної ідеї М. Міхновського, звертаючи особливу увагу на впливовість і водночас суперечливість його постаті в історичному контексті. Концептуалізацію національної ідеї здійснено в контексті проблематики джерел самоідентифікації українців та визначення змістовних компонентів і принципів національної ідеї, простежено співвідношення національного характеру та національної ідентичності в аспекті актуалізації захисту національних інтересів та забезпечення національної безпеки. Поняття національної ідеї розкрито через аналіз феномена національного характеру, наведено національні ідентифікаційні риси української ментальності.

Філософія національної ідеї представлена як рефлексія щодо смисложиттєвих питань національної спільноти, її самореалізації та самоусвідомлення щодо спільності історичної долі, провідних ціннісних орієнтирів та візії майбутнього. Зазначено актуальність концепції національної ідеї М. Міхновського, яка постає як дієвий чинник державотворення, що акцентує увагу на значущості принципів суверенітету, справедливості, свободи, соборності, усвідомленого українства та ролі в цьому процесі української інтелігенції.

Ключові слова: *національна ідея, національна незалежність, державна самостійність, свідоме українство, політична суб'єктність.*

Вступ. Хоча витoki проблематизації національної ідеї відносяться до періоду модерного українського націєтворчого процесу, питання джерел самоідентифікації українців та змістовних компонентів національної ідеї не втрачають своєї актуальності і в ХХІ столітті. Навіть більше, ці питання стають осереддям сучасного філософського та політичного дискурсу, набуваючи нового забарвлення в контексті глобальних та глокальних викликів і численних загроз, зокрема, гібридної війни. Як влучно зазначає Б. Романенчук, «наша доба – це доба націй і націоналізму.., нації не тільки не зникають, як дехто вірив чи й далі вірить під впливом світових чи

всесвітніх тенденцій деяких явищ чи й людей, але розвиваються, постають все нові, а давніші ніяк не зникають і розвиваються в досконаліші спільноти, які не раз зовсім успішно впорядковують своє життя» [1, с. 761]. Національна ідея займає чільне місце в ряду питань національної ідентичності та сучасного націєтворення, постаючи головним елементом національної самосвідомості.

Трактуючи національну ідею з точки зору Миколи Міхновського, варто звернути особливу увагу на впливовість і водночас суперечливість його постаті в історичному контексті. Як один з провідних громадсько-політичних діячів початку ХХ ст.. і доби Української революції 1917–1921 рр. та ідеолог державної самостійності України, Микола Міхновський став абсолютним феноменом, який своїми поглядами та ідеями випередив час.

Окремі аспекти громадсько-політичної діяльності Миколи Міхновського досліджували П. Мірчук, В. Виздрик, В. Сабадуха, Н. Стеньгач, Л. Тарасенко та інші науковці, звертаючи увагу на державотворчий потенціал національної ідеї та роль і перспективи державницьких засад українського визвольного руху. Зокрема, варто відзначити працю П. Мірчука «Микола Міхновський. Апостол української державності», де розкриваються ідеї самостійницької державності та визначається роль М. Міхновського у активізації політичної дії української інтелігенції в самостійницькому напрямі [2]. З огляду на сучасні реалії, Л. Тарасенко, В. Сабадуха та ін. окреслюють значущість ідей М. Міхновського в розвитку політичних подій вже незалежної України [3, 4].

Попри численні наукові праці в зазначеній царині, тема національної самосвідомості українського народу залишається надзвичайно актуальною та недостатньо дослідженою, зокрема, з огляду на динаміку сучасних викликів і загострення питань національної незалежності, а джерела та витoki державотворчих процесів в Україні потребують поглибленого вивчення в контексті питань національної безпеки. Філософський аналіз концепції національної ідеї Миколи Міхновського сприятиме виокремленню її ключових чинників та герменевтичного підґрунтя аналізу джерел національно-визвольного руху.

Мета дослідження – з'ясувати філософське значення національної ідеї М. Міхновського та її вплив на українське суспільство протягом ХХ–ХХІ століть, конкретизуючи концептуальні засади державницького розуміння національної ідеї, її характерні ознаки та провідні принципи.

Викладення основного матеріалу. На історичному шляху становлення багатьох держав виникають постаті, які є творцями концепцій, що визначають напрямки розвитку народу. Такі люди завжди перебувають в епіцентрі розмаїття резонансних, історичних, політичних та культурних подій, до них щораз звертається суспільство із запитом на щось нове і цікаве. В Україні такими людьми ставали князі, гетьмани, філософи, науковці, письменники, які своїми поглядами збурювали суспільну свідомість. Одним з таких видатних українців був Микола Міхновський, фундатор української

національної ідеї та основоположник концепції свідомого українства, людина, котра своїм світоглядом значно випереджала час. Микола Міхновський постає в національній пам'яті як видатний суспільно-політичний діяч, правник, публіцист, ідеолог самостійництва України, автор програмного документу Братства Тарасівців «Кредо молодого українця» та брошури «Самостійна Україна».

Слід наголосити на переломному характері початку ХХ ст. у суспільно-політичному процесі самореалізаційної та визвольної динаміки українського народу. Це був кінець періоду, відомого під назвою «українофільство», характерними рисами якого були відсутність політичного змісту та літературно-культурний характер руху української інтелігенції. Як зазначає Ф. Турченко, «українофіли і члени «драгоманівських гуртків», ігноруючи національне питання, зосереджували свою діяльність на соціальних проблемах, пропонували вирішувати їх у загальноросійському революційному русі» [5, с. 76]. Натомість назривала потреба у зміні формату діяльності української інтелігенції щодо шляхів та способів визволення нації. На недостатності культурницької праці старших поколінь в боротьбі за незалежність наголошував один із Тарасівців Микола Шемет, закликаючи перейти до активної та політичної праці: «Українська нація тільки тоді стане вільною, коли ми – українська інтелігенція – звільнимо насамперед свою думку з-під впливу чужинців-експлуататорів нашої нації» [6, с. 7].

Серед помітних прихильників ідеї політичної самостійності був Микола Міхновський, активний діяч нелегальної організації «Братства Тарасівців». Зокрема, Ю. Коллард писав: «Міхновський став ідеологом української національної думки в Харкові. Був він людиною енергійною, яскравих політичних поглядів, а українське питання ставив різко і ясно: «Україна для українців». Це був один із перших самостійників, одвертий і безкомпромісний» [7, с. 51]. У 1900 році в Харкові була створена перша політична партія Наддніпрянської України – Революційна Українська Партія (РУП). Міхновський написав програму партії, а її ідеологічною основою стала праця «Самостійна Україна». В основу цього програмного документу автор заклав ідею національно-державницької самостійності та справедливого соціального ладу, порушуючи проблеми пригнобленого українського суспільства, причиною якого є відсутність національної ідеї.

Дослідження розвитку української національної ідеї потребує звернення до аналізу проблематики національного характеру. Національний характер виступає предметом досліджень філософів, психологів, культурологів. Концепт національного характеру в ХІХ ст. став найактуальнішою проблемою української суспільно-філософської думки, що пов'язана з активними національними процесами, які розвивались у цей час. Кожен народ має свій національний характер і менталітет. До менталітету належать звички, прагнення, символіка, традиції. Національний характер являє собою специфічну історично утворену системну цілісність різноманітних рис

та властивостей, характерних для національної спільноти, які надають її визначеності. Національний характер обумовлений культурно-історичними, соціально-економічними та суспільно-політичними умовами життєдіяльності народу. Він проявляється насамперед в культурі, мові, звичаях обрядах. Український менталітет формувався історично, попри те, що в різні історичні періоди часу український етнос тісно співіснував у взаємодії з іншими етносами. Для українців пріоритетними залишаються ставлення до землі як до Батьківщини-матері, волелюбність, повага окремого індивіда до свободи й гостре несприйняття монархічної влади.

Серед головних аспектів української ментальності український історик філософії, культуролог, поет Ю. Липа називає такі: культурні круги, українська родина, українська культура, українське суспільство, українське військо, українські міфи та українські культурні тенденції загалом. Говорячи про культурні круги, Ю. Липа має на увазі, що Україна належить до «хліборобського кола», який проявляється через егейську і трипільську культуру. Представникам цієї культурної групи притаманні такі риси характеру, як відвага, посилене відчуття справедливості та власної гідності, любов до рідної землі. Варто також звернути увагу на те, що українська родина проявляє себе через пошанування жінки-матері. Саме через неї відбувається об'єднання родини та генераційний зв'язок: «Материнськість переносить традиції родини з покоління в покоління» [8, с. 148]. Наступною рисою української ментальності є давня українська культура, яка в свою чергу тісно пов'язана з українською міфологією – одним з головних факторів об'єднання нації. Українець сприймає міфологію від самого народження, помічає її у всіх сферах діяльності суспільства. Міфологія присутня в безлічі повсякденних практик, має підсвідомий характер. Об'єднуючою рисою українського характеру Ю. Липа називає феномен українського козацтва, яке постає символом вільної та сильної особистості. Загалом національний характер має низку складових, які гармонійно поєднуються між собою. Українець сприймає життя у всій його неоднозначності і багатогранності, а інколи і в суперечності. Отже, національний характер – це сукупність притаманних національній спільноті різноманітних рис і властивостей, які надають цій спільноті визначеності та формують відчуття окремішності, тобто розуміння відмінностей однієї нації від іншої (мова, історія, культура, звичаї, символи).

Дотичним до проблематики національної ідеї як системи смисложиттєвих орієнтирів нації є феномен національної ідентичності, що формується в інтерсуб'єктивному просторі соціальних приналежностей, соціокультурних відмінностей та специфічних очікувань. Згідно з концепцією Е. Сміта, національна ідентичність, що характеризує самобутність та історичну індивідуальність нації, увиразнюється такими функціями: *політичною* (в сенсі опори для держави), *легітимативною* (в аспекті визнання юридичних прав та обов'язків, що визначають особні цінності та характер

нації, відображають народні звичаї та обряди як засіб визнання громадського порядку та солідарності), *згуртування членів спільноти* як людей однієї нації (що формує відчуття вірності нації, патріотизм, визнання спільної культури), як *засобу самовизначення та самоорієнтації* індивіда крізь призму колективної та самобутньої культури [9]. Відповідно національна ідея є динамічним увиразненням, концептуалізацією та конкретизацією ключових вимірів національної ідентичності в певному проміжку соціального часу, запит на яку значно зростає в переломні та кризові періоди національної самореалізації.

Феномен національної ідеї зазвичай пов'язують з домінуванням певних світоглядних ідеалів та споконвічних мрій, генераційної спрямованості об'єднувальних чинників соціально-історичного проекту, політичних детермінант національного самовизначення та ідентифікаційних координат в соціальному часі та просторі. Витоки концептуалізації української національної ідеї О. Забужко пов'язує зі становленням філософського українознавства, яке започатковується в програмних тезах Кирило-Мефодіївського товариства, синтезуючи християнство та романтичний націоналізм, а також утверджуючи темпоральну цілісність України в часовій єдності минулого, теперішнього та майбутнього. Відповідно, за визначенням О. Забужко, цей «синтетичний погляд на свою національну (етнічну) спільноту як на єдиний, розгорнутий в соціальному часі і «соціалізованому» просторі континуум і водночас як на суб'єкта всезагального історичного процесу ми називаємо, в дусі традиційної філософсько-класичної термінології, національною ідеєю» [10, с. 8]. Філософія національної ідеї стосується насамперед рефлексії щодо смисловиттєвих питань національної спільноти та її самоусвідомлення щодо спільності історичної долі, провідних ціннісних орієнтирів та проєктивних детермінант візії майбутнього.

Національна ідея – це головний складник у формуванні самостійності держави. Проте слід наголосити на узагальненому вимірі національної ідеї, яка стосується громадянської ідентичності в цілому, коли кожна людина має усвідомлювати свою національну приналежність, не до окремого регіону, а загалом до всієї держави. За визначенням М. Міхновського, «українська національна думка мусить обіймати всіх українців, де б вони не проживали по всій Україні, без огляду на державні кордони...» [11, с. 156]. Окрім того, брошура «Самостійна Україна» важлива тим, що містить правові підстави існування України, легітимізуючи ідею утвердження політичної суб'єктності українського народу, конкретизуючи головні принципи боротьби за самостійність та обґрунтовуючи теоретичні основи інтегрального націоналізму.

Зокрема, М. Міхновський зазначає, що історія України обірвалась на «Переяславських статтях», які Московська держава ганебно порушила. Акцентуючи увагу на активізації визвольних дій, М. Міхновський негативно ставиться до українофілів, оскільки вважає, що вони не мають волі виступити

проти влади і бояться наслідків. Автор праці наголошує на тому, що саме українська інтелігенція повинна організувати національно-визвольний рух, задля боротьби за самостійність та усвідомлення власної політичної суб'єктності.

Загалом, з урахуванням дискусійності певних елементів, концепція національної ідеї М. Міхновського постає надзвичайно актуальною для сучасної України. Розглядаючи вплив ідей М. Міхновського на формування української націоналістичної ідеології, В. С. Виздрік характеризує працю Миколи Міхновського «морально-ідейним заповітом, на якому повинно виховуватись нове покоління української молоді. Втілення української національної ідеї – це споконвічна мрія українського народу на чолі з його великими провідниками. Національна ідея виступає гарантом національної стабільності та могутності нації, є одним з потужних джерел державотворчого процесу» [12, с. 35].

Л. С. Тарасенко у статті «Розвиток національної ідеї в працях М. Міхновського» відмічає, що «самостійницькі ідеї концепції нації М. Міхновського не загубилися в часі, й через сто років ввійшли в обіг серед мислячих українців та дали свої плоди» [3, с. 167]. Автор знаходить ці ідеї в Помаранчевій революції, Революції Гідності та війні на Сході України, коли українське суспільство зуміло самоорганізуватись та протистояти корумпованій владі, сепаратистським настроям та збройній агресії російської федерації. Тобто зреалізувалась солідарність всіх прошарків населення для того, щоб вибороти самостійність та демократичність, про що свого часу заповідав М. Міхновський.

В. О. Сабадуха переконаний, що Миколу Міхновського варто було б вважати засновником антропологічного підходу до аналізу ролі держави в розвитку української нації, оскільки його цікавить держава не сама по собі, а її відповідність потребам людини та здатність створювати умови для розвитку людської особистості [4, с. 81].

Н. О. Стеньгач зазначає, що висунення незалежної Української соборної держави, згуртування навколо неї значних національних сил було одним з головних завдань та досягнень в контексті діяльності Міхновського, Української народної партії та інших громадсько-політичних діячів, які розділяли погляди самостійництва [13, с. 52].

Варто зауважити, що самостійницькі погляди Міхновського часто критикувались, зокрема Михайло Грушевський вбачав у Міхновському людину «зі здібностями і ще більше амбіціями, із сильним нахилом до авантюризму, інтриги і демагогії» [14, с. 109].

Однією з найбільш дискусійних постає проголошена в «Самостійній Україні» теза «Україна для українців, і доки хоч один ворог чужинець лишиться на нашій території, ми не маємо права покласти оружжя» [6, с. 29], викликаючи шквал звинувачень у поляризації, ксенофобії та політичному напруженні. Проте варто дослідити герменевтику цього гасла-виклику,

з урахуванням історичних, соціокультурних та політичних обставин тогочасної ситуації. Це був період, коли Україна не мала власної державності, коли українська інтелігенція була захоплена соціалістичними ідеями, а проукраїнськи налаштовані активісти зазнавали серйозних переслідувань. Зокрема, Василь Іванишин наголошує, що це гасло має насамперед національно-захисний характер, а не реакційний чи ксенофобський. Проте «на думку багатьох великих «інтернаціоналістів», українці не мають ніякого права захищати свої національні інтереси, бо це може спричинити певні труднощі для тих, що звикли розглядати їх як покірну робочу худобину, котра має право жити і їсти, щоб могла працювати на чергового «благодійника», але ж не більше!..» [15, с. 195]. Відтак ця теза стосується насамперед ідеї імперативного права українців, сильних любов'ю до України, вибудовувати на своїх етнічних землях власну державність, право бути активно незгодними з тими, хто паплюжить Україну та зазіхає на її незалежність, право звільнитись від ярма залежності (зокрема, мовної, енергетичної, релігійної).

Досліджуючи сучасні координати концепції національної ідеї М. Міхновського, серед основних її характерних ознак слід виокремити:

- національну самодостатність;
- усвідомлене українство;
- територіальну цілісність («Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат до Кавказу!»);
- національно-державницьку самостійність;
- справедливий соціальний лад;
- національну солідарність (зокрема, щодо розуміння національних інтересів та засобів їх реалізації)
- активне відстоювання національних інтересів;
- створення дієздатних збройних сил;
- усвідомлення власної політичної суб'єктності.

Окрім того, варто окреслити і політичні орієнтири досліджуваної концепції, якими стали представницька демократія з двопалатним парламентом та інститутом президентства, класичний розподіл влади, широке активне виборче право тощо. Головними принципами концепції постають принципи *свободи, справедливості та державної незалежності*. Ідея справедливості базується на імперативному праві «зрабованої нації» висловлювати обурення щодо зазіхань на її національну ідентичність та виборювати спроможність оформитись у незалежну та самостійну державу «одноплемінного національного змісту» [6, с. 14], яка й гарантує своїм громадянам можливість всебічного розвитку (духовного та матеріального), з пріоритетом плекання індивідуальності як державної мети.

Отже, провідною філософсько-політичною основою концепції М. Міхновського стала національно-державницька самостійність, яка й уможлиблює встановлення справедливості та досягнення свободи. «Доки ми

не здобудемо собі політичних й державних прав, – наголошував він, – доти ми не матимемо змоги уладнати стан речей у себе дома до нашої вподоби, бо інтерес наших господарів є цілком супротивний нашим інтересам, бо розплуцення очей у рабів є небезпечно для панів» [6, с. 24].

Висновки. Національна ідея в розумінні Миколи Міхновського відноситься до державницького крила націєтворення, що набуває особливої ваги в сучасній Україні, зокрема, в контексті окреслення перспектив та наслідків колоніального стану українців, небезпек духовних та культурних втрат, чинників формування політичної суб'єктності. Вагомим здобутком означеної концепції є утвердження в термінах справедливості та легітимності права українців на активне (дієве, а за потреби – збройне) відстоювання власних національних інтересів і усвідомлення значення в цьому процесі державницької самостійності, соборності та незалежності. Рушійною силою на цьому шляху має стати українська інтелігенція, обов'язком якої є служіння своєму народу з урахуванням спільності інтересів цілої нації. Національна ідея М. Міхновського, конкретизована в емоційно-проективних та вольових форматах досяжності одвічної мрії, ідеалу, національного чуття, увиразнює незалежну державу як мету, що постає орієнтиром автентичної національної самореалізації та забезпечує умови для розвитку індивідуальності.

Список використаних джерел

1. Романенчук Б. Що творить націю. *Україна: філософський спадок століть*. Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2000. С. 761–793.
2. Мірчук П. Микола Міхновський. Апостол української державності. Філадельфія: Т-во Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського, 1960. 136 с.
3. Тарасенко Л. Б. Розвиток національної ідеї в працях М. Міхновського. *Актуальні проблеми історико-правової та міжнародно-правової науки*. Одеса, 2019. № 4. Ч. 3. С. 165–168.
4. Сабадуха В. О. Українська національна ідея та концепція особистісного буття: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2012. 176 с.
5. Турченко Ф. Г. Микола Міхновський: Життя і Слово. Київ: Генеза, 2006. 320 с.
6. Міхновський М. Самостійна Україна (із вступом проф. Володимира Шаяна). Лондон: Бібліотека і музей ім. Т. Шевченка в Лондоні, 1967. 34 с.
7. Коллард Ю. Ж. Спогади юнацьких днів: 1897–1906. Українська Студентська Громада в Харкові і Революційна Українська Партія (РУП). Торонто: Срібна Сурма, 1972. 226 с.
8. Липа Ю. І. Призначення України. Львів: Просвіта, 1992. 272 с.
9. Сміт Е. Національна ідентичність [пер. з англ. П. Таращука]. Київ: Основи, 1994. 224 с.
10. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Київ: Основи, 1993. 123 с.
11. Міхновський М. І. З закордонної України. *Політологія. Кінець XIX – перша половина XX ст.* / за ред. О. Семківа. Львів: Світ, 1996. 800 с.

12. Виздрік В. С. Роль Миколи Міхновського у формуванні ідеології українського організованого націоналізму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Інститут гуманітарних та соціальних наук. 2008. № 634. С. 31–36.
13. Стеньгач Н. О. Розробка національної ідеї на рубежі XIX–XX ст. в Україні. *Університетські наукові записки*. Хмельницький, 2017. № 63. С. 39–55.
14. Грушевський М. С. Споми́ни. *Щомісячний літературно-художній та громадсько-політичний журнал*. Київ, 1988. № 9. 276 с.
15. Іванишин В. П. Нація. Державність. Націоналізм. Дрогобич: Відродження, 1992. 227 с.

References

1. Romanenchuk V. Shcho tvoryt natsiiu. *Ukraina: filosofskyi spadok stolit*. Kyiv: Fond spriannia rozvytku mystetstv, 2000. S. 761–793.
2. Mirchuk P. Mykola Mikhnovskyyi. Apostol ukrainskoi derzhavnosti. Filiadelfiia: T-vo Ukrainkoi Studiuiuchoi Molodi im. M. Mikhnovskoho, 1960. 136 s.
3. Tarasenko L. B. Rozvytok natsionalnoi idei v pratsiakh M. Mikhnovskoho. *Aktualni problemy istoryko-pravovoi ta mizhnarodno-pravovoi nauky*. Odesa, 2019. № 4. Ch. 3. S. 165–168.
4. Sabadukha V. O. Ukrainska natsionalna ideia ta kontseptsiiia osobystisnoho buttia: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Foliant, 2012. 176 s.
5. Turchenko F. H. Mykola Mikhnovskyyi: Zhyttia i Slovo. Kyiv: Heneza, 2006. 320 s.
6. Mikhnovskyyi M. Samostiina Ukraina (iz vstupom prof. Volodymyra Shaiana). London: Biblioteka i muzei im. T. Shevchenka v Londoni, 1967. 34 s.
7. Kollard Yu. Zh. Spohady yunatskykh dniv: 1897–1906. Ukrainska Studentska Hromada v Kharkovi i Revoliutsiina Ukrainska Partiia (RUP). Toronto: Sribna Surma, 1972. 226 s.
8. Lypa Yu. I. Pryznachennia Ukrainy. Lviv: Prosvita, 1992. 272 s.
9. Smit E. Natsionalna identychnist [per. z anhl. P. Tarashchuka]. Kyiv: Osnovy, 1994. 224 s.
10. Zabuzhko O. Filosofiia ukrainskoi idei ta yevropeyskyi kontekst. Kyiv: Osnovy, 1993. 123 s.
11. Mikhnovskyyi M. I. Z zakordonnoi Ukrainy. *Politolohiia. Kinets XIX – persha polovyna XX st.* / za red. O. Semkiva. Lviv: Svit, 1996. 800 s.
12. Vyzdryk V. S. Rol Mykoly Mikhnovskoho u formuvanni ideolohii ukrainskoho orhanizovanoho natsionalizmu. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Instytut humanitarnykh ta sotsialnykh nauk. 2008. № 634. S. 31–36.
13. Stenhach N. O. Rozrobka natsionalnoi idei na rubezhi XIX–XX st. v Ukraini. *Universytetski naukovy zapysky*. Khmelnytskyi, 2017. № 63. S. 39–55.
14. Hrushevskyyi M. S. Spomyny. *Shchomisiachnyi literaturno-khudozhnii ta hromadsko-politychnyi zhurnal*. Kyiv, 1988. № 9. 276 s.
15. Ivanyshyn V. P. Natsiia. Derzhavnist. Natsionalizm. Drohobych: Vidrodzhennia, 1992. 227 s.

Oksana Kozhemiakina,

*Doctor of Philosophical Sciences,
Associate Professor of Philosophy and Political Science,
Cherkasy State Technological University*

Bohdan Hranatyрко,

*Graduate Student at the Department of Philosophical and Political Sciences,
Cherkasy State Technological University*

PHILOSOPHY OF MYKOLA MIKHNOVSKYI'S NATIONAL IDEA

The article clarifies the philosophical meaning of the national idea of M. Mikhnovskyi and traces its influence on the modern Ukrainian society. The conceptual bases of state understanding of M. Mikhnovskyi's national idea are concretized, paying special attention to the influence and the contradictory nature of his figure in the historical context. The conceptualization of the national idea is carried out in the context of the sources of self-identification of Ukrainians and the definition of meaningful components and principles of the national idea, the correlation of national character and national identity in the aspect of the actualization of the protection of national interests and national security is done. The concept of the national idea is revealed through the analysis of the phenomenon of national character, and the national identification features of the Ukrainian mentality are given.

The philosophy of the national idea is presented as a reflection on the sense-life issues of the national community, its self-realization and self-consciousness about the common historical destiny, leading value orientations and vision of the future. We have noted the relevance of Mikhnovskyi's concept of the national idea as an effective factor in the state formation, which focuses on the importance of the principles of sovereignty, justice, freedom, unity, conscious Ukrainianness and the role of Ukrainian intellectuals in this process, the national solidarity (understanding the national interests and means of their implementation in particular), the active defense of national interests, a fair social order and consciousness of their own political subjectness.

Keywords: *national idea, national independence, state independence, conscious Ukrainianness, political subjectivity.*